യോഗവാസിഷ്ഠഃ/പ്രകരണമ് 6
(നിർവാണപ്രകരണം പൂർവാർധം)/സർഗം 104

ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
ഇ+ത്യ+ധ്യാ+ത്മ-വിചി+ത്രാഭിഃഖ് കഥാ-ഭിസ്തൗ പര+സ്പരമ് .
ആസാതേ വേ+ദ്യ-വേ+ത്താരൗ/ മുഹൂർത+ത്രിതയംവ് വനേ .. 1

തത ഉ+ത്ഥായ കസ്മിംശ്ചിത്/സാനൗ സരസ-സാരസേ .
സരോ-വരേ വനേ ചൈവ വിഹൃതൗ ന+ന്ദനേ വനേ .. 2

തേനാ-ചാരേണ താഭി+ശ്ച കഥാഭി+സ്തൗ വനേ തതഃ .
നീതവന്തൗ ദിനാ+ന്യഷ്ടൗ താസു കാനന-വീഥിഷു .. 3

അഥ കുമ്ഭ ഉവാ-ചാന്യ+ദ്വനംയ് യാവോ ഗിരാ-വിതി .
തദോ-മിതി നൃപോ മ+ത്വാ താവുഭൗ പ്രവിചേ-രതുഃ .. 4

വനാ+(നി-ആ)നേക-രൂപാണി ജങ്ഗ/ലാനി തടാനി ച .
സരാംസി ഗുല്മ-ജാലാനി ശൃങ്ഗാണി ഗഹ-നാനി ച .. 5

നദീർ-ദേശാംസ്/തഥാ+ ഗ്രാമാൻ-നഗരാണി വനാനി ച .
മ+ഞ്ജുഘോഷാൻഗിരീൻകുഞ്ജാംസ്/തീർഥാ+(നി-ആ)യ-തനാ-നി ച .. 6

സമമേവ സമ+സ്നേഹൗ സമ-വേതൗ+ സ്ഥിതാ-വുഭൗ .
സമസ+ത്ത്വൗ സമോത്-സാ-ഹൗ ശംസ+ന്തൗ ത+സ്ഥതുഃസ് സദാ .. 7

ആനർ-ചതുഃഫ് പിതൃൻ ദേവാൻ/ബുഭു-ജാതേ ച രാഘവ .
സമംൻ തപ്തേ ച സി+ക്തേ ച സമ-ബുദ്ധീ ബഭൂ-വതുഃ .. 8

തമാല-വന-ഖ+ണ്ഡേഷു മ+ന്ദാര-ഗഹ-നേഷു ച .
ദംപതീ+ സ്നിഗ്ധ-ഹൃദയൗ സുഹൃദൗ തൗ വിരേജതുഃ .. 9

ഇദംങ് ഗേഹമിദംൻ നേതി വിക+ല്പ-കലനാ മനഃ .
ന-ജ-ഹാര തയോ രാമ വാ+ത്യേവ വിബുധാ-ചലമ് .. 10

വിചേര-തുസ്തൗ സുഹൃദൗ ക്വചി+ദ്ധൂലി-വിധൂ-സരൗ .
ക്വചിച്-ച+ന്ദന-ദിഗ്ധാങ്ഗൗ/ ക്വചിദ്-ഭസ്മാനു-ര+ഞ്ജിതൗ .. 11

ക്വചിദ്-ദിവ്യാമ്/ബര-ധരൗ ചിത്രാമ്-ബര-ധരൗ+ ക്വചിത് .
ക്വചിത്-പ+ല്ലവ-സംഞ് ഛര+ന്നൗ ക്വചിത്-കുസുമ-മണ്ഡിതൗ .. 12

ദിനൈഃഖ് കതി-പയൈ-രേവ സമ-ചി+ത്ത-തയാ തയാ .
സത്-ത്വോ-ദാ+ത്ത-തയാ ചൈവ/ രാജാ കുമ്ഭ-വദാ-ബഭൗ .. 13

അഥ തം സുര-ഗർ/ഭാഭംഞ്ച് ചൂഡാലാ സാ ശിഖി+ധ്വജമ് .
ദൃഷ്ട്വാ ശോഭാ-മുപഗതംഞ്ച് ചി+ന്തയാ-മാസ മാനിനീ .. 14

അയം പതിര-ദീനാ+ത്മാ ര+മ്യാ+ശ്ച വന-ഭൂമയഃ .
ഇയം സ്ഥിതി-രനാ-യാസാ യാ-ന കാമേന വ+ഞ്ചിതാ .. 15

ജീവ+ന്മു+ക്ത-ധിയാം ഭോഗം യഥാ+പ്രാപ്ത-മതിഷ്ഠ-താമ് .
ഏകാ+ഗ്രഹാ+ത്മികാ തു+ച്ഛാ/ മൂഢഥൈ/വോദിതാ ഭവേത് .. 16

നിജഃഫ് പതി-രുദാ-രാ+ത്മാ നിരാ-ധി+ശ്ച നവംവ് വയഃ .
ഗൃഹാണി പുഷ്പജാലാനി സാ ഹതാ യാ ന കാമിനീ .. 17

വന-പുഷ്പ-ലതാ-ഗേഹേ+ സ്വായ+ത്തേ ഭർതരി+ പ്രിയാ .
രമതേ യാ-ന നിർദുഃഖാ സാ-ഹ/ത്തൈവ ദുരങ്/ഗനാ .. 18

രമ്യംവ് വിവാ-ഹിതംങ് കാ+ന്തം പതി-മാസാ+ദ്യ നിർജനേ .
സ്ത്രീ സതീ യാ-ന രമതേ/ താംൻ ധിഗ+സ്തു ദുരങ്ഗ-നാമ് .. 19

സമുത്ഥതാ യഥാ+പ്രാപ്ത/മപി വേ+ദ്യ-വിദാ സദാ .
അനി+ന്ദ്യം സമുദാ-രാർഥംങ് കിംൻ തജ്-ജ്ഞേന കൃതം ഭവേത് .. 20

തത്/കിംചിദ്-രചയാ+മ്യാശു+ പ്രപഞ്ചം പ്രേ+ക്ഷയാ വനേ .
യേനായം ഭൂപതിർ-ഭർതാ രമതേ മയി മാനദഃ .. 21

ഇതി സംചി+ന്ത്യ ചൂഡാലാ കുമ്ഭ-വേഷ-ധരാ പതിമ് .
പ്രാഹ കാനന-ഗുല്മ+സ്ഥാ കോകിലംങ് കോകിലാ യഥാ .. 22

കുമ്ഭ ഉവാച .
ചൈ+ത്ര-മാസ+സ്യ ശു+ക്ലോ്യം പ്രതിപദ്-ദിവസോ മഹാൻ .
അ+ദ്യാ+സ്ഥാനം മഹാ-രമ്ഭം സ്വർഗേ ഭവതി വൈ ഹരേഃ .. 23

സംനി-ധാനം മയാ ത+ത്ര/ കർത+വ്യം പിതു-ര+ഗ്രതഃ .
യഥാ+സ്ഥിതാ ഹി നിയതിർ/ന സംൻ ത്യാ+ജ്യാ കദാചന .. 24

പ്രതിപാല-യിത+വ്യം മേ/+ ത്വയേഹ-ച വനാ-വനൗ .
ക്രീഡതാ നവ-പുഷ്പായാം സമു+ദ്യേഗമ-ഗച്ഛതാ .. 25

ആഗ+ച്ഛാമി ദിനാ+ന്ത്യേ്ദ്യ നിർവി-ക+ല്പംൻ നഭസ്-തലാത് .
സർഗാ-ദതി-തരാ-മേവ+ ത്വത്-സങ്ഗോ മമ തുഷ്ടയേ .. 26

ഇ+ത്യു+ക്ത്വാ മ+ഞ്ജരീംങ് കുമ്ഭോ ദദൗ മി+ത്രായ കൗസുമീമ് .
പ്രീതയേ+ സ്വാമിവ+ പ്രീതിംങ് കാ+ന്താംൻ ന+ന്ദന-വൃ+ക്ഷജാമ് .. 27

ആഗ+ന്ത+വ്യംൻ ത്വയാ ശീ+ഘ്ര/മേവം വദതി ഭൂപതൗ .
*ഷു+പ്ലു-വ്യേ്ഥ വനാദ്-വ്യോമ ശര+ന്മുഖ-പയോദ-വത് .. 28

പുഷ്പാഞ്ജലിംഞ്ച് ജഹൗ+ വ്യോമ+ വ്രജൻ/കുസു-മദാ-മജമ് .
വിസാരി വനവാ-തേന ഹിമം ഹൈമ ഇവാമ്/ബുദഃ .. 29

ശിഖി+ധ്വജോ+ വ്രജ+ന്തം തംൻ ദദർശാ∫∫ദർശനംൻ തദാ .
ഉന്നി+ദ്രോ∫ബ്ദംയ് യഥാ ബർഹീ ധീമത്-പ്രീതിർഹി ദുസ്+ത്യജാ .. 30

ശിഖി+ധ്വജ-ദൃശാ-മ+ന്തേ+ വ്യോമ്നി കുമ്ഭ-വപുർ/ജഹൗ .
ശാന്താ-വർതേവ വാരി+ശ്രീർ/മുഗ്ധാ+ സ്വം രൂപ+മായയൗ .. 31

പ്രാപ മ+ഞ്ജരിതാ-കാര/ക+ല്പ-വൃ+ക്ഷോ-പമം പുരമ് .
സ്ഫുരത്-പതാക-മാ+ത്മീയം സ്വർഗ-ര+മ്യംൻ ദിവഃഫ് പഥാ .. 32

അന്തഃഫ് പുരമ-ദൃ+ശ്യൈവ വിവേശ ലലനാ-കുലമ് .
മധുമാസ-മഹാ-ല+ക്ഷ്മീർ/ലസ+ല്ലത-മിവ+ ദ്രുമമ് .. 33

രാജ-കാ+ര്യാണി സർവാണി ത+ത്ര സംപാ+ദ്യ സ+ത്വരമ് .
ശിഖി+ധ്വജ+സ്യ പുരതഃഫ് പപാത ഫല-പുഷ്പ-വത് .. 34

ത+ത്ര കാല+ദ്യുതി മുഖംഞ്ച് ചകാരാ-ഖി+ന്ന-മാനസാ .
ഇന്ദും സനീ-ഹാര-മിവ/+ ശ്യാമാ ഖി+ന്ന-മിവാമ്/ബുജമ് .. 35

തംൻ ദൃഷ്ട്വാ താദൃശാ-കാരം സമു+ത്ത+സ്ഥൗ ശിഖി+ധ്വജഃ .
ബഭൂവ ഖി+ന്ന-ചേതാ+ശ്ച സമുവാ-ചേദമാ-ദൃതഃ .. 36

ദേവ-പുത്ര നമസ്-ത്യേ∫+സ്തു വിമനാ ഇവ ല+ക്ഷ്യസേ .
കുമ്ഭ+സ്ത്വംൻ ത്യജ സംരമ്ഭ-മിദ-മാസന-മാ+സ്യതാമ് .. 37

സ+ന്തോ വിദിത-വേ+ദ്യാ യേ/ തേ ഹി ഹർഷ-വിഷാദ-ജാമ് .
നാ+ശ്രയ+ന്തി+ സ്ഥിതിം സ്വ+സ്ഥാഃഫ് പദ്മാ ഇവ ജലാർദ്ര-താമ് .. 38

ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
തേന+ ക്ഷ്മാ/പതിനേ+ത്യു+ക്തേ കുമ്ഭ ആഹാ-സനേ വിശൻ .
ഗിരാ വിഷ+ണ്ണയാ ശീർണ/വംശ+സ്വന-സമാ-നയാ .. 39

യാവദ്-ദേഹ-മവ+സ്ഥാസു സമചി+ത്ത/തയൈവ യേ .
കർമേ+ന്ദ്രി/യൈർന തിഷ്ഠ+ന്തി ന-തേ ത+ത്ത്വ/വിദഃശ് ശഠാഃ .. 40

യേ+ഹ്യ-ത+ത്ത്വവിദോ മൂഢാ രാജൻ.ബാലത-യൈവ തേ .
അവ+സ്ഥാഭ്യഃഫ് പലാ-യ+ന്തേ ഗൃഹീതാ+ഭ്യഃസ് സ്വഭാ-വതഃ .. 41

യാവ+ത്തിലംയ് യഥാ തൈലംയ് യാവ+ദ്ദേഹംൻ തഥാ ദശാ .
യോ ന ദേഹ-ദശാ-മേതി/ സ+ച്ഛിനത്+ത്യസിനാമ്/ബരമ് .. 42

ഏഷ ദേഹ-ദശാ-ദുഃഖ-പരി+ത്യാഗോ+ ഹ്യനുത്തമഃ .
യ+ത്സാമ്യംഞ്ച് ചേതസോ യോഗാൻ-നതു കർമേ+ന്ദ്രിയ+സ്ഥിതേഃ .. 43

യാവ+ദ്ദേഹംയ് യഥാ-ചാരംൻ ദശാ+സ്വങ്ഗ വിജാനതാ .
കർമേ+ന്ദ്രിയൈർഹി+ സ്ഥാത+വ്യംൻ ന-തു ബു+ദ്ധീ+ന്ദ്രിയൈഃഖ് ക്വചിത് ..44
പരമേഷ്ഠി+പ്രഭൃ-തയഃസ് സർവ ഏവോ-ദിതാ-ശയാഃ .
ദേഹാ-വ+സ്ഥാസു തിഷ്ഠ+ന്തി നിയതേ-രേഷ നി+ശ്ചയഃ .. 45

അ+ജ്ഞ-ത+ത്ത്വ+ജ്ഞ/ഭൂതാനി/ ദൃ+ശ്യ-ജാത-മിദംഹി യത് .
ത+ത്സർവ-മേവ നിയതിംൻ ധാവ+ത്യമ്ബു/ യഥാമ്/ബുധിമ് .. 46

തജ്-ജ്ഞാ ബു+ദ്ധ്യാദി-സാ+മ്യേന പാ+ണ്യാദി-ചല-നേന ച .
നിയതിംയ് യാപ-യ+ന്തീമാംയ് യാവ+ദ്ദേഹമ-ഖ+ണ്ഡിതാമ് .. 47

അ+ജ്ഞാസ്തു സർവ+ക്ഷോഭേണ സുഖ-ദുഃഖ-ദശാ-ഹതാഃ .
നിയതിം യാപ-യ+ന്ത്യങ്ഗ ദേഹ-ല+ക്ഷൈർ/വിഖ+ണ്ഡി-താമ് .. 48

ഇത്ഥം സുഖേഷു നനു ദുഃഖ-ദശാസു ചേ+ത്ഥം
സ്ഥാത+വ്യ-മി+ത്യധി-ഗതംയ് യദിഹാങ്ഗ ജീവൈഃ .
അ+ജ്ഞ+ജ്ഞ-ഭൂത-നിവഹ+സ്ഫുരിത-സ്ത-ദേവം
ദുർലംങ്ഘ്യ ഏഷ നിയതോ നിയതേർ-വിലാസഃ .. 49

ഇ+ത്യാർഷേ ശ്രീവാസിഷ്ഠ-മഹാരാമായണേ വാത്മീകീയേ മോക്ഷോ-പായേഷു
നിർവാണ+പ്രകരണേ പൂർവാർധേ ചൂഡാലോ-പാ+ഖ്യാനേ ജീവ+ന്മുക്ത+വ്യവ-
ഹാര+പ്രതിപാദനംൻ നാമ ചതു-രധിക-ശത-തമഃസ് സർഗഃ ..104..
ഓം
****
CHECKED BY GURU P.R.IYER
8.12.2023